نقش مدرسه در گرایش به سوء مصرف سیگار، الکل و مواد در نوجوانان دبیرستانی شهر تهران

مرجان پشت مشهدی[1]، زهره احمد آبادی[2]، لیلی پناغی[3]، علی زاده محمدی[4]، حسن رفیعی[5]

چکیده

زمینه و هدف: مدرسه به عنوان محلی است که نوجوانان مدت زیادی از روز خود را در آن می‌گذرانند. در صورت شناخت ابعاد تأثیرگذار آن بر دانش‌آموزان می‌توان از مدرسه برای برنامه‌ریزی در زمینه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی استفاده کرد. بر این اساس این مطالعه عوامل مرتبط با مدرسه را که در گرایش به سیگار، الکل و مواد نقش دارد، مورد بررسی قرار داده است.

مواد و روش‌ها: در یک مطالعه مقطعی (توصیفی- تحلیلی)، ۳۵۳۰ نفر دانش‌آموز دختر و پسر از تمام رشته‌ها و پایه‌های تحصیلی در ۱۶۸ دبیرستان با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند و پرسش‌نامه ارتباط با مدرسه (SCQ یا School Connection Questionnaire) و مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS یا Iranian Adolescents Risktaking Survey) را تکمیل کردند. ارتباط گرایش به سیگار، الکل و مواد با ۴ بعد ارتباط با مدرسه شامل تعلق، تعهد، التزام به مدرسه و ارتباط با همسالان با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: التزام و تعهد به قوانین مدرسه سهم بیشتری از تعلق و ارتباط با همسالان داشت. جنس، درآمد خانواده، زنده بودن پدر، ازدواج مجدد والدین و زندگی با هر دو والد در کنار داشتن واحد افتاده در ترم قبل، از دیگر متغیرهای پیش‌بین گرایش به سوء مصرف بود.

نتیجه‌گیری: مدرسه و جنبه‌های مختلف آن، تأثیر یکسانی بر گرایش‌های خطرپذیری دانش‌آموزان نداشت. ارتباط با همسالان در مدرسه بر خلاف دو بعد دیگر التزام و تعهد، تأثیری مثبت بر گرایش به سوء مصرف داشت.

واژه‌های کلیدی: نوجوان، مدرسه، گرایش به سیگار، الکل و مواد، تعلق، التزام، تعهد، همسالان.

نوع مقاله: تحقیقی

دریافت مقاله: ۸۸/۴/۲۰ پذیرش مقاله: ۸۸/۱۰/۱

مقدمه

تحقیقات نشان می‌دهد نوجوانان ایرانی در معرض خطر سوء مصرف مواد قرار دارند. شیوع سیگار در نوجوانان سنین ۱۱ تا ۱۸ سال، ۱۴/۳ درصد ارزیابی شده است که این نسبت برای پسران ۱۸/۵ درصد و برای دختران ۱۰/۱ درصد به دست آمده است (۱). با مطالعه دانش‌آموزان تبریزی مشخص شد

* هزینه اجرای طرح بر عهده معاونت پژوهشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی مرکز تحقیقات سوء مصرف و وابستگی به مواد بوده است.

۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤول) E-mail: mp.mashhadi@gmail.com

۲- کارشناس ارشد پژوهش اجتماعی، پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۳- متخصص پزشکی اجتماعی، استادیار پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۴- روان‌شناس، استادیار پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۵- عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، مرکز تحقیقات سوء مصرف و وابستگی به مواد، تهران، ایران.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]

www.mui.ac.ir

که ۱۲/۷ درصد از آن‌ها الکل و ۲ درصد مواد مخدر را تجربه نموده‌اند (۲). میانگین سن اولین تجربه سیگار در بین دانش‌آموزان ایرانی ۱۳/۲ سال (۱) و میانگین سن شروع سیگار، در بین افراد سیگاری، ۱۶/۶ سال (۳) بوده است. بالاترین نسبت معتادان کشور (۴۵/۷ درصد) نیز در فاصله ۱۷ تا ۳۳ سال، مصرف مواد را آغاز کرده‌اند (۴).

صدمات و خسارت‌های جبران ناپذیر سوء مصرف در نوجوانان و بالابودن هزینه‌های زمانی و مالی اقدامات تغییر رفتار در سطح فردی و اجتماعی، پیشگیری را بهترین (۵) و مقرون به صرفه‌ترین (۶) رویکرد برای کاهش رفتارهای پرخطر معرفی می‌کند. شناسایی عواملی که گرایش به سوء مصرف را در نوجوانان تحت تأثیر قرار می‌دهد، از قبیل مدرسه، یکی از راه‌کارهای بنیادین در امر پیشگیری از آن است.

مدرسه یکی از فاکتورهای مهم در ایجاد یا پیشگیری از سوء مصرف مواد و بزهکاری است (۷). مدرسه اولین نهاد اجتماعی مؤثر بر زندگی نوجوانان بوده (۸)، فرصت‌ها، کیفیت زندگی و رفتارهای نوجوانان را تعیین می‌کند. مدرسه تأثیری منحصر به فرد و عمیق بر زندگی نوجوان می‌گذارد و موقعیتی مرکزی در تعریف احساس کلی نوجوانی از اجتماع دارد (۹). زمانی که نوجوان احساس پیوستگی به مدرسه خود داشته باشد، کمتر احتمال دارد که در رفتارهای فردی و اجتماعی مخرب درگیر شود و بیشتر احتمال دارد که رفتارهای اجتماعی همنوا مانند موفقیت در مدرسه یا امتناع از درگیری در سوء مصرف مواد را انجام دهد (۱۱، ۱۰).

احساس تعلق و پیوند با مدرسه، به شماری از پیامدهای مثبت آموزشی و روان‌شناختی از قبیل خودپنداره، مهارت‌های اجتماعی، انگیزش، موفقیت و پیشرفت تحصیلی مربوط است (۱۲). موفقیت تحصیلی (۱۳)، انگیزش‌های دانش‌آموز (۱۴) و اتمام دوره تحصیلی با موفقیت (۱۵) نیز می‌تواند به عنوان پیامد مثبت احساس تعلق و پیوند با مدرسه محسوب شود.

از سوی دیگر بیگانگی و کمبود تعلق به مدرسه، مشکلات دانش‌آموزان را در بسیاری از موارد پیش‌بینی می‌کند (۱۶). مطالعات متعددی تعلق به مدرسه، عضویت در مدرسه، حمایت و رضایت از مدرسه را در رابطه با خلاف‌کاری و سوء رفتار در مدرسه مانند تقلب و سرپیچی از قوانین مدرسه (۱۶)، ترک تحصیل (۱۷)، رفتارهای پرخطر از جمله سوء مصرف مواد (۱۸)، خشونت و کج رفتاری (۱۹) و رفتار جنسی (۱۶) بررسی کرده‌اند.

اهمیت نقش مدرسه در جریان رشد روانی و اجتماعی و کیفیت زندگی نوجوانان، ضرورت مطالعه عمیق، بررسی دقیق و همه جانبه مدرسه را ضروری می‌نماید. همان طور که ذکر شد در تحقیقات انجام شده به خصوص در کشورهای پیشرفته، مدرسه به عنوان فاکتوری محافظتی در برابر سوء مصرف مواد و رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان در نظر گرفته می‌شود. از آن جا که برخی شواهد پراکنده در کشور از وجود زمینه‌های خطر در بین دانش‌آموزان حکایت می‌کند و با توجه به این که در ایران تحقیقی جامع، که رابطه بین مدرسه و خطرپذیری نوجوانان در برابر سوء مصرف را نشان دهد، انجام نشده است، این مقاله برآن است تا روشن سازد آیا تمامی ابعاد پیوند با مدرسه تأثیری یکسان بر گرایش نوجوانان به سیگار، الکل و مواد مخدر و روان‌گردان می‌گذارد؟

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر مقطعی و از نوع توصیفی- تحلیلی بود. جامعه آماری آن را کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه و هنرستان‌های شهر تهران تشکیل می‌داد. روش نمونه‌گیری، چند مرحله‌ای و تصادفی (Multistage sampling) بود. ابتدا شهر تهران به چهار قسمت جغرافیایی شمال، جنوب، شرق و غرب تقسیم‌بندی شد تا این اطمینان وجود داشته باشد که تمام قسمت‌های شهر با بافت فرهنگی خاص خود در نمونه‌گیری شرکت داده می‌شوند تا سوگیری نمونه‌گیری کاهش یابد. سپس از هر قسمت جغرافیایی، با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، دو منطقه آموزشی انتخاب گردید، یعنی در مجموع ۸ منطقه آموزشی در سطح شهر تهران انتخاب شد. در تمام مناطق انتخاب شده مدارس متوسطه عمومی، هنرستان و

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir

پیش دانشگاهی دخترانه و پسرانه در مطالعه وارد شدند. از منطقه یک تعداد ۲۱۶ مدرسه دخترانه و ۲۵۶ مدرسه پسرانه، از منطقه سه ۱۸۸ مدرسه دخترانه و ۲۰۹ مدرسه پسرانه، از منطقه چهار ۱۶۸ مدرسه دخترانه و ۲۶۸ مدرسه پسرانه، از منطقه پنج ۲۰۱ مدرسه دخترانه و ۲۳۷ مدرسه پسرانه، از منطقه یازده ۳۰ مدرسه دخترانه و ۹۹ مدرسه پسرانه، از منطقه دوازده ۱۰۶ مدرسه دخترانه و ۱۴۹ مدرسه پسرانه، از منطقه پانزده ۱۰۲ مدرسه دخترانه و ۸۴ مدرسه پسرانه و از منطقه هجده ۶۰ مدرسه دخترانه و ۷۲ مدرسه پسرانه در نمونه‌گیری انتخاب شدند. بر حسب تعداد مدارس هر منطقه اعم از دبیرستان، هنرستان، کار و دانش و دولتی یا غیر انتفاعی، حجم نمونه‌های انتخابی تسهیم به نسبت گردید و در هر مدرسه با توجه به رشته و پایه از اولیای مدرسه خواسته شد تا بر اساس جدول اعداد تصادفی، ۲۰ دانش‌آموز را انتخاب کرده، در اختیار پرسشگران قرار دهند. در نهایت با توجه به محدودیت‌های تحقیق در ۱۶۸ مدرسه، ۳۵۳۰ دانش‌آموز پرسش‌نامه‌های بی‌نام را تکمیل کردند. ۱۸۷۲ نفر از دانش‌آموزان مورد مطالعه دختر (۵۳ درصد) و ۱۶۵۷نفر پسر (۴۶/۹ درصد) بودند. از ملاک های ورود به مطالعه اشتغال به تحصیل در مقطع متوسطه در شهر تهران در سال ۸۶-۱۳۸۵ و داشتن رضایت برای شرکت در تحقیق بود. این مطالعه از انتهای دی‌ماه ۱۳۸۵ تا انتهای خرداد ۱۳۸۶ به طول انجامید. پرسش‌نامه‌های مورد استفاده عبارت بود از:

مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی

(Iranian Adolescent Risk Behavior Scale) (IARS):

برای ساخت این ابزار با استفاده از پرسش‌نامه خطرپذیری نوجوانان (ARQ) (۲۰) و پرسش‌نامه سیستم کنترل رفتار پرخطر جوانان (YRBSS) و با در نظرگرفتن شرایط فرهنگی و محدودیت‌های اجتماعی جامعه ایران، مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS) ساخته شد. این مقیاس از ۳۸ گویه تشکیل شده است که به صورت همزمان ۷ مؤلفه خطرپذیری را، که شامل رانندگی خطرناک، خشونت، سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، رابطه و رفتار جنسی و دوستی با جنس مخالف است، ارزیابی می‌کند. در تحلیل اکتشافی و با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی آزمون، KMO برابر با ۰/۹۵۲ بود و آزمون کرویت بارتلت از نظر آماری معنی‌دار شد (X^2 = ۲۶۱۹۱/۲۱ ،df = ۷۰۳ ،P = ۰/۰۰۱). نتایج تحلیل مؤلفه‌های اصلی نشان داد که IARS یک مقیاس چند بعدی است که عامل یکم با نام خرده مقیاس مصرف مواد مخدر بالاترین سهم (۱۳/۹ درصد) را در تبیین واریانس این مقیاس بر عهده دارد. میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۰/۹۴، سیگار کشیدن ۰/۹۳، مصرف مواد مخدر ۰/۹۰و مصرف الکل ۰/۹۰ بود (۲۱). دامنه خرده مقیاس‌های گرایش به سیگار، مواد و الکل به ترتیب بین صفر تا ۲۴، صفر تا ۲۸ و صفر تا ۲۴ بود.

پرسش‌نامه ارتباط با مدرسه

(School Connection Questiannair) (SCQ):

پشت مشهدی و همکاران (۲۲)، ۲۱ گویه را برای سنجش احساس تعلق (۸ گویه)، التزام (۷ گویه)، تعهد به قوانین (۳ گویه) و ارتباط با همسالان در مدرسه (۳ گویه) به کار گرفتند. در بعد تعلق "احساس نزدیکی اولیای مدرسه و دانش‌آموزان، راحتی در بیان مشکلات به کادر مدرسه، عادلانه دانستن برخوردهای انضباطی، احساس غرور در مدرسه و علاقمندی به معلمان و مدرسه"، در بعد التزام به مدرسه "اهمیت دادن به تکالیف، مفید و کمک کننده دانستن تکالیف مدرسه، مؤثر دانستن آموزش‌های مدرسه در آینده شغلی و تلاش برای به دست آوردن نمرات بالاتر"، در بعد تعهد به قوانین "پرهیز از تقلب، غیبت غیر موجه و در رفتن از مدرسه" و در بعد ارتباط با همسالان "داشتن دوست در مدرسه، ارتباط با دوستان در بیرون از مدرسه و کمک گرفتن از آن‌ها در زمان مشکل" گنجانده شده است. برای محاسبه اعتبار SCQ، از دو روش اعتبار صوری و سازه استفاده شده است. برای بهبود اعتبار صوری سه نفر از روان‌شناسان و متخصصان مسایل آموزش و پرورش پرسش‌نامه را بررسی نمودند و اصلاحات پیشنهادی

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir

آن‌ها اعمال گردید که از لحاظ صوری و محتوایی، توان SCQ را برای سنجش ارتباط با مدرسه مناسب ارزیابی کردند. با کمک تحلیل اکتشافی و با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی، آزمون KMO برابر با ۰/۸۸۵ به دست آمد و آزمون کرویت بارتلت نیز از نظر آماری معنی‌دار شد (P = ۰/۰۰۱، df = ۲۱۰، X^2 = ۲۵۶۴/۸۸۲). ضریب آلفای محاسبه شده برای SCQ، ۰/۸۳ بود. بعد تعلق (۰/۸۲) و التزام (۰/۸۱) از پایایی مناسبی برخوردار بود. بعد تعهد به قوانین، پایایی به نسبت خوبی داشت (۰/۵۸)، اما ضریب آلفای کرونباخ برای بعد روابط با همسالان در مدرسه نزدیک به متوسط بود (۰/۵). دامنه ابعاد التزام، تعلق، تعهد به قوانین و ارتباط با همسالان در مدرسه به ترتیب بین صفر تا ۲۸، صفر تا ۲۶، صفر تا ۱۲ و صفر تا ۱۲ بود.

یافته‌ها

توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه تحقیق در جدول ۱ قابل مشاهده است.

در تحقیق حاضر، میانگین (± انحراف معیار) التزام به مدرسه ۱۷/۹۱ (± ۵/۲۴)، تعلق به مدرسه ۱۴/۲۲ (± ۵/۸۵)، تعهد به قوانین ۸/۴۵ (± ۳/۱۲) و ارتباط با همسالان در مدرسه ۷/۰۹ (± ۲/۳۳) به دست آمده است. همچنین میانگین گرایش به سیگار در بین نوجوانان ۳/۶۵ ± ۵/۱۶، به مواد ۲/۴۴ ± ۴/۱۸ و به الکل ۴/۵۶ ± ۵/۸۷ محاسبه شد.

جدول ۱. متغیرهای تحقیق

	فراوانی	درصد		فراوانی	درصد
جنسیت			**زندگی با چه کسانی؟**		
دختر	۱۸۷۲	۵۳	با هر دو والد	۳۲۰۰	۸/۵
پسر	۱۶۵۷	۴۷	سایر	۲۹۸	۹۱/۵
سن	میانگین	انحراف معیار	**تعداد فرزندان خانواده**	فراوانی	درصد
۱۵	۴۹۶	۱۳/۷	۱-۲	۱۳۹۲	۴۰
۱۶	۸۶۹	۲۵/۳	۳-۴	۱۵۳۹	۴۴/۲
۱۷	۱۰۱۵	۲۹/۶	۵ و بیشتر	۵۵۲	۱۵/۸
۱۸	۷۳۷	۲۱/۵	**وضعیت پدر**	فراوانی	درصد
۱۹-۲۰	۳۳۹	۹/۹	درقید حیات	۳۳۶۹	۹۶
تحصیلات پدر	فراوانی	درصد	فوت کرده	۱۴۰	۴
زیر دیپلم	۱۴۶۷	۴۲	**وضعیت مادر**	فراوانی	درصد
دیپلم	۱۲۷۸	۳۶/۶	درقید حیات	۳۴۵۴	۹۸/۳
دانشگاهی	۷۵۱	۲۱/۴	فوت کرده	۵۸	۱/۷
تحصیلات مادر	فراوانی	درصد	**ازدواج مجدد پدر**	فراوانی	درصد
زیر دیپلم	۱۶۴۴	۴۷	داشته	۱۴۸	۳/۴
دیپلم	۱۴۳۱	۴۱	نداشته	۳۳۳۰	۹۵/۷
دانشگاهی	۴۱۶	۱۲	**ازدواج مجدد مادر**	فراوانی	درصد
درآمد خانواده	فراوانی	درصد	داشته	۷۹	۲/۳
زیر ۳۰۰ هزار تومان	۱۱۳۰	۳۳/۶	نداشته	۳۴۰۰	۹۷/۷
۳۰۰ تا ۷۰۰ هزار تومان	۱۴۵۲	۴۳/۲	واحد افتاده در ترم قبل	فراوانی	درصد
بیش از ۷۰۰ هزار تومان	۷۸۱	۲۳/۲	نداشته	۲۷۲۸	۷۷/۳
			داشته	۸۰۲	۲۲/۷

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]

www.mui.ac.ir

جدول ۲. رگرسیون گرایش به سیگار کشیدن به متغیرهای تحقیق

	B	S.E	β	t	Sig.
(ثابت)	۸/۲۲	۱/۴۱		۵/۸۰۷	۰/۰۰۱
تعهد به قوانین مدرسه	-۰/۳۷	۰/۰۳	-۰/۲۳	-۱۲/۱۱۲	۰/۰۰۱
التزام به مدرسه	-۰/۲۲	۰/۰۲	-۰/۲۳	-۱۲/۱۳۹	۰/۰۰۱
درآمد خانواده بیش از ۷۰۰ هزار تومان	۰/۹۲	۰/۲۰	۰/۰۸	۴/۵۲۲	۰/۰۰۱
جنسیت (پسر)	-۰/۷۴	۰/۱۷	-۰/۰۷	-۴/۲۰۴	۰/۰۰۱
ارتباط با همسالان در مدرسه	۰/۱۴	۰/۰۴	۰/۰۷	۳/۸۵۱	۰/۰۰۱
زنده بودن پدر	-۰/۹۶	۰/۴۴	-۰/۰۴	-۲/۱۵۷	۰/۰۳۱
داشتن واحد افتاده در ترم قبل	۰/۴۳	۰/۲۱	۰/۰۴	۲/۰۵۵	۰/۰۴
سن	۰/۱۴	۰/۰۷	۰/۰۴	۲/۰۴۳	۰/۰۴
$F = ۸۱/۳۱۱^{***}$	$R = ۰/۴۲۱$	$R^۲ = ۰/۱۷۸$		$\Delta R^۲ = ۰/۱۷۵$	

بیش از ۶ درصد دانش‌آموزان بیان کرده‌اند که در صورت تعارف سیگار به آن‌ها، قبول می‌کنند. ۷/۵ درصد گفته‌اند سیگار کشیدن آرامش بخش است. بیش از ۷ درصد سیگار کشیدن را دوست داشته و بیش از یک دهم آن‌ها سیگار کشیدن را عیب ندانسته‌اند. ۱۳/۶ درصد عنوان کرده‌اند دوستانی دارند که سیگار می‌کشند.

نزدیک به ۴ درصد از دانش‌آموزان مصرف مواد مخدر را عیب ندانسته و مصرف تفریحی آن را اعتیادآور ندانسته‌اند. ۴ درصد به مهمانی‌هایی که در آن‌ها مواد مصرف شود، می‌روند. بیش از ۶ درصد دوستانی دارند که مواد مصرف می‌کنند. کمتر از ۳ درصد عنوان کرده‌اند که در صورت تعارف مواد به آن‌ها، قبول می‌کنند و بیش از ۱۰ درصد آن‌ها قرص‌های اکس را شادی بخش و نزدیک به ۳ درصد، آن‌ها را بدون زیان می‌دانند.

بیش از ۱۵ درصد دانش‌آموزان عنوان کرده‌اند در صورت تعارف الکل در مهمانی، آن را امتحان می‌کنند. ۱۳/۱ درصد الکل را اعتیادآور ندانسته‌اند. ۱۰/۴ درصد دارای دوستانی هستند که الکل مصرف می‌کنند. نزدیک به ۱۰ درصد الکل را موجب فراموشی سختی‌ها و داشتن حس بهتر می‌دانند. نزدیک به ۱۴ درصد نیز انواع مارک‌های الکل را می‌شناسند.

جدول ۳. رگرسیون گرایش به مواد مخدر و روان‌گردان به متغیرهای تحقیق

	B	S.E	β	t	Sig
(ثابت)	۶/۹۶	۰/۳۸		۱۸/۱۹۱	۰/۰۰۱
تعهد به قوانین مدرسه	-۰/۲۴	۰/۰۲	-۰/۲۰	-۹/۹۷۶	۰/۰۰۱
التزام به مدرسه	-۰/۱۲	۰/۰۱	-۰/۱۶	-۸/۴۷۹	۰/۰۰۱
داشتن واحد افتاده در ترم قبل	۰/۵۸	۰/۱۷	۰/۰۶	۳/۴۰۰	۰/۰۰۱
ازدواج مجدد پدر	۱/۱۰	۰/۳۷	۰/۰۵	۲/۹۴۶	۰/۰۰۳
جنسیت (پسر)	۰/۵۸	۰/۱۴	۰/۰۷	۴/۰۵۵	۰/۰۰۱
زندگی با هردو والد	-۰/۷۱	۰/۲۷	-۰/۰۵	-۲/۶۴۱	۰/۰۰۸

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir

جدول ۴. رگرسیون گرایش به الکل به متغیرهای تحقیق

	B	S.E	β	t	Sig
(ثابت)	۱۱/۴۲	۰/۶۱		۱۸/۴۹۴	۰/۰۰۱
تعهد به قوانین مدرسه	−۰/۴۴	۰/۳۴	−۰/۲۴	−۱۲/۹۸۸	۰/۰۰۱
التزام به مدرسه	−۰/۲۴	۰/۰۲	−۰/۲۱	−۱۱/۷۶۷	۰/۰۰۱
دوستی با همسالان در مدرسه	۰/۲۲	۰/۰۴	۰/۰۹	۵/۵۰۱	۰/۰۰۱
درآمد خانواده بیش از ۷۰۰ هزار تومان	۱/۲۶	۰/۲۲	۰/۰۹	۵/۵۴۷	۰/۰۰۱
زندگی با هر دو والد	−۱/۲۸	۰/۳۶	−۰/۰۶	−۳/۴۷۹	۰/۰۰۱
داشتن واحد افتاده در ترم قبل	۰/۷۴	۰/۲۳	۰/۰۵	۳/۱۵۸	۰/۰۰۲
ازدواج مجدد مادر	۲/۱۴	۰/۶۸	۰/۰۵	۳/۱۲۹	۰/۰۰۲
جنسیت (پسر)	۰/۵۹	۰/۱۹	۰/۰۵	۲/۹۹۸	۰/۰۰۳
$F = ۱۰۳/۷۱۷^{***}$		$R = ۰/۴۶۵$		$R^2 = ۰/۲۱۶$	$\Delta R^2 = ۰/۲۱۴$

برای پیش‌بینی تغییرات گرایش سیگار کشیدن، مواد مخدر، روان‌گردان و الکل در بین نوجوانان، متغیرهای جمعیت شناختی از قبیل جنسیت (پسر)، سن، زنده بودن پدر و مادر، ازدواج مجدد پدر و مادر، زندگی با هر دو والد، درآمد خانواده (بالاتر از ۷۰۰ هزار تومان)، تحصیلات پدر و مادر (دانشگاهی)، داشتن واحد افتاده در ترم قبل به همراه متغیرهای مدرسه یعنی تعهد به قوانین مدرسه، التزام به مدرسه، تعلق به مدرسه و ارتباط با همسالان در مدرسه به رگرسیون خطی چند گانه وارد شد و با روش گام به گام (Stepwise) مورد تحلیل قرار گرفت. جداول ۲، ۳ و ۴ به ترتیب نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به گرایش به سیگار، گرایش به مواد و گرایش به الکل را نشان می‌دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

همان گونه که پیشتر ذکر شد هدف مطالعه حاضر آن بود که بررسی کند آیا تمامی ابعاد ارتباط با مدرسه تأثیری یکسان بر گرایش نوجوانان به سیگار، الکل و مواد مخدر و روان‌گردان می‌گذارد یا خیر؟ در این تحقیق مشخص شد که ابعاد مختلف ارتباط با مدرسه، تأثیر یکسانی بر گرایش‌های خطرپذیری دانش‌آموزان ندارند. سهم متغیر تعلق به مدرسه در هیچ یک از معادلات، معنی‌دار نشد. تعهد به قوانین و التزام به مدرسه بیشترین سهم را در تعیین واریانس سوء مصرف سیگار، مواد و الکل داشته‌اند. ارتباط با همسالان در مدرسه در پیش‌بینی سیگار و الکل، سهمی مثبت و معنی‌دار داشته است.

McNeely تأکید می‌کند ابعاد گوناگون بستگی به مدرسه (School connectedness) تأثیرات متفاوتی را بر شروع رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان بر جای می‌گذارند و توجه و بررسی ابعاد مختلف بستگی به مدرسه را برای برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های سلامت نوجوان مهم قلمداد می‌کند (۲۳).

احساس تعهد و التزام به مدرسه بر کاهش گرایش به سیگار، الکل و مواد مؤثر بود. این یافته با نظریه Hirschi که هر چه احساس فرد از ارتباط با یک زمینه اجتماعی مثبت مثل مدرسه بیشتر باشد، احتمال رفتار اجتماعی مناسب نیز از سوی او افزایش می‌یابد (۲۴)، منطبق است. زمانی که نوجوان احساس پیوستگی به مدرسه خود داشته باشد، کمتر احتمال دارد که در رفتارهای فردی و اجتماعی مخرب درگیر شود (۲۵، ۱۶، ۱۲-۱۰) و بیشتر احتمال دارد که رفتارهای اجتماعی همنوا مانند موفقیت در مدرسه یا امتناع از درگیری در سوء مصرف مواد را انجام دهد. در تحقیق Voisin و همکاران بر روی ۵۵۰ نفر دانش‌آموز ۱۴ تا ۱۸ ساله و رابطه درک نوجوان از بستگی به معلم و رفتارهای پرخطر (مصرف الکل، مواد مخدر، سیگار و خطرپذیری جنسی) مشخص شد که دانش‌آموزان دارای بستگی ضعیف به معلم دو برابر بیش از افراد دارای بستگی قوی، احتمال داشت که مصرف ماری‌جوانا و آمفتامین و خطرپذیری جنسی را گزارش کنند (۱۸). زاده محمدی (۱۳۸۷) در مطالعه خود بیان کرد که التزام

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir

به مدرسه، که همان توجه، علایق، سرمایه‌گذاری و تلاش‌های دانش‌آموزان در امر تحصیل و یادگیری است، بالاترین سهم را در پیش‌بینی خطرپذیری نوجوانان در برابر سوء مصرف دارد (۲۱).

به علاوه مشخص شد احساس تعلق بر گرایش به سیگار، الکل و مواد، تحت تأثیر تعهد یا التزام به مدرسه معنی‌دار نشد و نیز احساس ارتباط با همسالان در مدرسه به طور مثبت، گرایش نوجوانان به سوء مصرف را پیش‌بینی کرد. اگرچه McNeely در بررسی تأثیرات متفاوت ابعاد بستگی به مدرسه بر شروع شش دسته از رفتارهای پرخطر (سیگار کشیدن، مصرف ماری جوانا، مصرف الکل، خشونت، خودکشی و رابطه جنسی) دریافت که دانش‌آموزانی که رفتار معلم خود را عادلانه می‌پنداشتند و فکر می‌کردند که معلم به بچه‌ها اهمیت می‌دهد (حمایت معلم) کمتر احتمال داشت که این رفتارها را شروع کنند، اما در مقابل نشان داد دانش‌آموزانی که فکر می‌کردند بخشی از مدرسه هستند و از رفتن به مدرسه لذت می‌برند یا احساس نزدیکی به بچه‌ها در مدرسه داشتند (تعلق اجتماعی) از شروع رفتارهای پرخطر در امان نبودند (۲۳). McNeely این یافته را که تعلق به مدرسه تأثیری پیشگیرانه بر شروع رفتارهای پرخطر ندارد، به نوع سنجش متغیر تعلق به مدرسه مربوط دانست که به زعم آن‌ها ارتباط با همسالان در مدرسه به عنوان بستگی غیر رسمی نمی‌توانست در کاهش رفتارهای پرخطر مؤثر باشد. اگرچه تحقیقات متعددی بیان می‌کنند که ارتباط با همسالان در مدرسه یکی از ابعاد تعلق و ارتباط با مدرسه است (۲۸-۲۶، ۲۳، ۱۴، ۸)، به نظر می‌رسد از یک سو نوع و جنس رابطه با همسالان متمایز از رابطه دانش‌آموز با ساختار، محیط، قواعد و تکالیف مدرسه باشد و از سوی دیگر رابطه با همسالان می‌تواند در جهت مخالف پیوستگی به مدرسه قرار گیرد و پیوستگی دانش‌آموزان به گروه همسالان از ارتباط با مدرسه و ساختار آن بکاهد به خصوص این که ارتباط با همسالانی که ارزش‌های مدرسه یا جامعه بزرگ‌تر مورد قبول آن‌ها نیست، می‌توانند در تشویق دانش‌آموز به انجام رفتارهای پرخطر نقش داشته باشند. در این مطالعه نیز مشخص شد که بین ارتباط با همسالان و تعهد به قوانین مدرسه همبستگی منفی (r = −۰/۱۸۵) وجود دارد.

McNeely عنوان می‌کند درجه‌ای که بستگی به مدرسه باعث حفاظت نوجوان از رفتارهای پرخطر می‌شود، به نوع ارتباط دانش‌آموزان و مدرسه مرتبط است (۲۳). بستگی رسمی (Conventional) به ارتباطات فرد با رفتارهای اجتماعی و کسانی که رفتارهای اجتماعی دیگران را تنظیم می‌کنند، بر می‌گردد و بستگی غیر رسمی را ارتباط با افرادی که در رفتارهای ضد اجتماعی و ناهمنوا درگیر می‌شوند، در بر می‌گیرد (۲۷). بستگی رسمی دانش‌آموزان به مدرسه باعث حفاظت از رفتارهای پرخطر می‌شود در حالی که بستگی غیر رسمی به تقویت و شروع رفتارهای پرخطر می‌انجامد (۲۶). بستگی به معلمان ارتباطی رسمی است؛ چرا که معلمان به تقویت رفتارهایی که عدم انجام آن‌ها از سوی مدرسه مجازات در بر دارد، می‌پردازند اما ارتباط با همسالان غیر رسمی است و زمانی ایجاد می‌شود که افراد خود، هنجارها، فعالیت‌ها و ساختارهای روابطشان را تعیین کنند (۲۶).

یکی دیگر از یافته‌های تحقیق، سهم معنی‌دار جنسیت در تعیین هر سه گرایش بود. این یافته در تحقیقات متعددی تأیید شده است. از جمله Fothergilland و همکار در مطالعه خود دریافتند پسران نوجوان نسبت به دختران، نزدیک به ۳ برابر مصرف بالای ماری‌جوانا، ۲ برابر مصرف بالای آبجو و شراب و مصرف بالای الکل دارند. آن‌ها گرایش بیشتر در پسران را به دلیل نظارت والدینی کمتر دانسته‌اند (۲۹). همچنین نتایج مطالعه Springer و همکاران در السالوادور نشان داد مصرف مواد غیر قانونی در پسران ۲ برابر دختران بود. دخترانی که حمایت والدینی کمتری دریافت می‌کردند ۲ تا ۶ برابر بیشتر از دخترانی که از حمایت بیشتری برخوردار بودند، رفتارهای پرخطر (شامل درگیری فیزیکی، مورد تهدید واقع شدن، مصرف مواد غیر قانونی، رابطه جنسی، مصرف دوره‌ای الکل و خودکشی) داشتند (۳۰). DeMicheli و همکار نیز در مطالعه بر روی دانش‌آموزان برزیلی نشان دادند دانش‌آموزان پسر بیش

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]

www.mui.ac.ir

از دختر مصرف الکل، هروئین، کوکائین و اکستازی را داشتند. به علاوه، مصرف آنان سنگین‌تر و فراوان‌تر بود (۳۱). مطالعات انجام شده در ایران نیز نشان داد که بین دختر و پسر تفاوت‌های معنی‌داری وجود دارد و پسران بیش از دختران درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند (۳۴-۳۲، ۲۱).

از دیگر نتایج به دست آمده در تحقیق حاضر، نقش زنده بودن پدر، ازدواج مجدد والدین و زندگی با هر دوی آن‌ها در پیش‌بینی سوء مصرف بود. نبودن پدر، ممکن است چنان که در مطالعه Fothergilland و همکار به آن اشاره شد (۲۹)، به نظارت والدینی مربوط باشد. از آن جا که مرگ پدر می‌تواند خلأ نظارتی و عاطفی را در خانواده ایجاد کند و در مواردی نیز مادر را برای تأمین مخارج خانواده مجبور به اشتغال کند، این احتمال وجود دارد که نبود پدر بر گرایش به سیگار، از طریق کاهش نظارت و صمیمیت تأثیر گذارد.

گرایش به مواد و الکل در کسانی که والدین آن‌ها ازدواج مجدد داشتند، بالاتر بود. ازدواج مجدد والدین علاوه بر این که می‌تواند رابطه والدین را با فرزندان به طور مستقیم تحت تأثیر قرار دهد، ممکن است موجب شود نظارت کمتری بر فرزندان اعمال شود.

متغیر درآمد خانواده بیش از ۷۰۰ هزار تومان در ماه، گرایش بیشتر به سیگار و الکل را پیش‌بینی می‌کرد. به نظر می‌رسد توان مالی بیشتر با واسطه آسان‌گیری (Permissiveness) و تحمل (Tolerance) بالاتر خانواده برای مصرف سیگار و الکل در گرایش دانش‌آموزان مورد مطالعه مؤثر باشد. این یافته با مطالعه Springer و همکاران در السالوادور که نشان داد مصرف دوره‌ای الکل در بین دانش‌آموزان با وضعیت اقتصادی پایین‌تر شایع‌تر است (۳۰)، همسو نیست. این تفاوت ممکن است به دلیل تفاوت فرهنگی و در دسترس بودن الکل، حتی با قیمت پایین، در السالوادور در مقایسه با ایران، که خرید و فروش مشروبات الکلی در آن غیر قانونی است، باشد. Stafstrim و همکاران نیز نشان دادند قدرت خرید بالا، مصرف الکل را در دانش‌آموزان سوئدی افزایش می‌داد (۳۵). نتایج مطالعه Tot و همکاران بیان کردند که پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالای خانواده، احتمال مصرف الکل و کشیدن سیگار را در جوانان افزایش می‌دهد (۳۶). نتایج تحقیق زاده محمدی نشان داد سطح اقتصادی بالاتر با افزایش خطرپذیری در مقابل الکل مرتبط است (۲۱).

این پژوهش با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است مانند این که برای بررسی پیامدهای گرایش به سوء مصرف در نوجوانان، استفاده از روش پژوهش مقطعی کافی نیست و به بررسی آن در یک فرایند زمانی و مطالعات طولی نیاز است. از محدودیت‌های دیگر این تحقیق می‌توان به محدودیت‌های مربوط به اجرای پرسش‌نامه‌ها در مدارس اشاره کرد که در برخی مدارس به دلایل اجرایی، امکان نمونه‌گیری کاملاً تصادفی را کاهش می‌داد.

در مجموع از ضرایب تعیین به دست آمده، می‌توان استنباط کرد در نمونه مورد مطالعه مدرسه سهم زیادی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر و گرایش دانش‌آموزان به سوء مصرف سیگار، الکل یا مواد نداشته، در برخی ابعاد همچون ارتباط با همسالان به تقویت آن می‌انجامد. به نظر می‌رسد گرایش به رفتارهای پرخطر به خصوص سوء مصرف به عوامل و متغیرهای دیگری همچون خانواده، گروه‌های همسالان، رسانه‌ها، ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای بوم شناختی، طبقه اجتماعی، سبک زندگی و فراغت نیز مربوط است که بررسی آن‌ها در جهت شناخت بیشتر ابعاد موضوع پیشنهاد می‌شود. علاوه بر این به نظر می‌رسد مدارس نمی‌توانند کارکرد اصلی خود را، که اجتماعی کردن نوجوان یعنی انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و جامعه پسند به نوجوان است، به خوبی انجام دهند و لازم است برنامه‌هایی جهت اصلاح این امر طرح‌ریزی شود.

سپاسگزاری

نگارندگان از کلیه همکارانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری دادند، به ویژه از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، که هزینه اجرای مطالعه را تأمین کردند، کمال تشکر را دارند.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir

References

1. Kelishadi R, Ardalan G, Gheiratmand R, Delavari A, Heshmat R. Smoking behavior and its influencing factors in a national-representative sample of Iranian adolescents. Preventive Medicine 2006; 42(6): 423-6.
2. Poorasl AM, Fakhari A, Vahidi R, Rostami F, Dastghiri S. Substance abuse in Iranian high school students. Addictive Behaviors 2007; 32: 622-7.
3. Jaafarzadegan T. Descriptive study of evalutating knowledge, attitudes of studenents of Qazvin province toward drugs. Jharfaye Tarbiat Journal 2001; 2(20): 35-41.
4. Madani S, Razzaghi M. Changes in patterns of drug addicts. Proceeding of the 1st The First Conference of Social Disadvantages in Iran; 2002 June 1-3. Tehran, Iran; 2004.
5. Soleimani nia L, Jzayeri A, Mohammadkhani P. The role of mental health in incidence of high rish behaviors. Refahe Ejtemaii 2005; 5(19): 75-90.
6. Keating LM, Tomishima MA, Foster S, Alessandri MI. The effect of a mentoring program on at risk youth. Adolescence 2002; 37(1): 717-34.
7. Liddle HA, Rowe CL, Dakof GA, Ungaro RA, Henderson CE. Early intervention for adolescenct substance abuse: pretreatment to post treatment outcomes of a randomized clinical trial comparing multidimentional family therapy and peer group treatment (dagger). Journal of Psychoactive Drugs 2004; 36(1): 49-63.
8. Brown R, Evans WP. Extracurricular activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. Urban Education 2002; 37(1): 41-58.
9. Kia-Keating M, Heidi Ellis B. Belonging and connection to school in resettlement: Young refugees, school belonging, and psychosocial adjustment. Clinical Child Psychology and Psychiatry 2007; 12(1): 29-43.
10. Dornbusch SM, Erickson KG, Laird J, Wong CA. The relation of family and school attachment to adolescent deviance in diverse groups and communities. Journal of Adolescent Research 2001; 16(4): 396-422.
11. Griffin KW, Botvin GJ, Scheier LM, Doyle MM, Christopher, W. Common predictors of cigarette smoking, alcohol use, aggression, and delinquency among inner city minority youth. Addictive Behavior 2002; 28(6): 1141-8.
12. Anderman EM. School effects on psychological outcomes during adolescence. Journal of Educational Psychology 2002; 94(4): 795-809.
13. Roeser R, Midgley C, Urdan T. Perceptions of the school psycho-logical environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging. Journal of Educational Psychology 1996; 88(3): 408-22.
14. Battistich V, Schaps E, Wilson N. Effects of an elementary school intervention on students' connectedness to school and social adjustment during middle school. The Journal of Primary Prevention 2004; 24(3): 243-62.
15. Marcus RF, Sanders-Reio J. The influence of attachment on social completion. School Psychology Quarterly 2001; 16(4): 427-44.
16. Hawkins JD, Guo J, Hill KG, Battin-Pearson S, and Abbot RD. Long-Term Effects of the Seattle Social Development Intervention on School Bonding Trajectories. Applied Developmental Science 2001; 5(4): 225-36.
17. Battin-Pearson S, MD.Newcomb, Abbot RD, Hill KG, Catalano RF, Hawkins JD. Predictors of early high school dropout: A test of five theories. Journal of Educational Psychology 2000; 92(3): 568-82.
18. Voisin DR, Salazar LF, Crosby R, Dornbusch SM, Yarber WL, Staples-Horne M. Teacher connectedness and health-related outcomes among detained adolescents. Journal of Adolescent Health 2005; 37(4): 337.
19. Arthur MW, Hawkins JD, Pollard JA, Catalano RF, Baglioni AJJ. Measuring risk and protective factors for substance use, delinquency, and other adolescent problem behaviors. Evaluation Review 2002; 26(6): 575-601.
20. Gullone E, Moore S, Moss S, Boyd C. The Adolescent Risk-Taking Questionnaire. Journal of Adolescent Research 2000; 15(2): 231-50.
21. Zadehmohammadi A. Enquiring the effect of family structure, family environment and school connection on risktaking of high school students in Tehran. Tehran: Family Research Center, Shahid Beheshti University; 2009. [In Persian].
22. Poshtmashhadi M, Panaghi L, Ahmadabadi Z, Zadehmahammadi A. Studying vulnerable high schools to drug in Tehran (final report, 2008). Tehran: Center for Studies on Drug Abuse and Dependency, University of Social Wefare and Rehabilitation. [In Persian].
23. McNeely C. Connection to School as an Indicator of Positive Development. Proceeding of the Paper prepared for and revised since the Indicators of Positive Development Conference; 2003 March 12-13; Washington, DC; 2003.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]

www.mui.ac.ir

24. Hirschi T. Causes of delinquency. Berkeley: University of California Press; 1969.
25. Williams JH, Abbott RD, Hawkins JD, Catalano RF. Racial differences in risk factors for delinquency and substance use among adolescents. Social Work Research 1999; 23: 241-56.
26. Hawkins JD, Weis JG. Social Development Model: An Integrated Approach to Delinquency Prevention. Journal of Primary Prevention 1985; 6(2): 73-97.
27. Kalil A, Ziol-Guest KM. Teacher-Student relationships, school goal structures, and teenage mothers, school motivation and engagement. Paper presented at child Trends meeting 2008; 39(4): 524-48.
28. Karcher MJ. Connectedness and school violence: a framework for developmental interventions. In: Gerler ER, editor. Handbook of School Violence. Binghamton, NY: Haworth Press; 2003.
29. Fothergilland KE, Ensminger ME. Childhood and adolescent antecedents of drug and alcohol problems: A longitudinal study. Drug and Alcohol Dependence 2006; 81(1): 61-76.
30. Springer A, Parcel G, Baumler E, Ross M. Supportive social relationships and adolescent health risk behavior among secondary school students in El Salvador. Social Science and Medicine 2006; 62(7): 1628-40.
31. DeMicheli D, Formigoni ML. Drug use by Brazilian students: associations with family, psychosocial, health, demographic and behavioral characteristics .Addiction 2004; 99(5): 570-8.
32. Najafi K, Avakh F, Khalkhali MR, Nazifi F, Frrahi H, Faghirpour M. Prevalence of drug use in highschool students in Rasht. Magazine of Psychiatry and Clinical Psychology 2005; 11(2): 233-6.
33. Soleimani nia L. Gender differences in adolescents to conduct high risk behaviors. Youth Studies 2007; (8-9): 73-86.
34. Nikmanesh Z, Khosravi Z, Banijamali A, Kazemi Y. Qualitative investigation of some factors affecting high risk behaviors of students. Tehran: Shahid Beheshti University; 2008.
35. Stafstrim M, Ostergren PO, Larsson S. Risk factors for frequent high alcohol consumption among Swedish secondary-school students. Journal of Stud Alcohol 2005; 66(6): 776-83.
36. Tot S, Yazici K, Yazici A, Metin OBN, Erdem P. Psychosocial correlates of substance use among adolescents in Mersin, Turkey. Public Health 2008; 118(8): 588-93.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]

www.mui.ac.ir

The role of school in tendency to cigarette, alcohol and drug abuse in high school students in Tehran

Poshtmashhadi M[1], Ahmadabadi Z[2], Panaghi L[3], Zadehmohammadi A[4], Rafiei H[5]

Abstract

Aim and Background: School is where adolescents spend a great part of the day in it. If the influencing aspects of it are known, school could be used as a context for preventive programs. Factors related to tendency toward cigarette, alcohol and drug use investigated in this study.

Method and Materials: In a descriptive crosssectional study 3530 students of both sexes from all the grades of 168 highschools applying multiple sampling methods included. All students completed sSchool Connection Questionnaire (SCQ) and Iranian Adolescents Risktaking Survey (IARS). The relation between tendency towards cigarette, alcohol, drug use and 4 aspects of school connestion including belonging, commitment, engagement and relationship with peers investigated applying linear regression analysis.

Findings: Engagement and commitment were more important in predicting risktaking than belonging and relationship with peers. Gender, family income, having alive father, having remarried parent, living with both parents and having failed to pass the last term successfully were predictive variables for tendency to abuse drugs mentioned here.

Conclusions: School and its aspects had different effects on tendency to abuse drugs mentioned here. Relationship with peers in school had a positive effect on this tendency while commitment and engagement affected it reversly.

Keywords: adolescent, school, tendency to cigarrette, alcohol adnd drug use, belonging, engagement, commitment, peer.

Type of article: Research

Received: 11.07.2009 *Accepted: 22.12.2009*

1. PhD Student of Clinical Psychology, Department of Clinical Psychology, University of Social Welfare and Rehabilitation, Tehran, Iran. (Corresponding Author) Email: mp.mashhadi@gmail.com
2. MSc, Family Research Institute, Shaid Beheshti University, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor of Community medicine, Family Research Center, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
4. Assistant Professor of Psychology, Family research Center, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
5. Psychiatrist, Research Center of Abuse and Dependence, University of Social Welfare and Rehabilitation, Tehran, Iran.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.17352029.1389.8.1.5.5]
www.mui.ac.ir